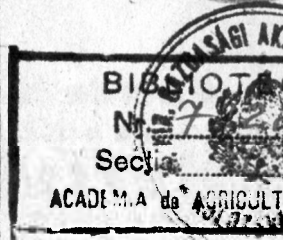

86

1919
 KOLOZSVÁRI N. TUD. SAZDASÁGI AKADÉMIA
 KÖNYVTÁRA

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 23

10

IUNIE

1923

În acest număr: *Ca la Budapesta...* de Octavian Goga; *Singurătate*, poezie de Camil Petrescu; *„Asasinii“ Basarabiei* de Alexandru Hodoș; *Omul de patruzeci de ani* de Ion Gorun; *Oameni de mână întâia* de Moise Nicoară; *Alegere* de M. Paul; *Scrisori din Budapesta* de M. Rucăreanu; *România și Politica externă* de V. N. Petala; *Cronica politică* de Ion Balint; *Gazeta rimată: Voluntarii „post-bellum“* de Căpitanul dela Köpenick; *Insemnări*: D. Seton-Watson în Ardeal; Un partid republican român; Numărătoarea străinilor; „Liga pentru drepturile omului”; Hermelina dlui Sever Bocu; Răzbușnarea unui urgișit.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 5 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Ca la Budapesta...

Un cetitor îmi trimite un număr de gazetă dela București, apărut în ziua înmormântării eroului necunoscut, în care o șarje trivială banalizează sărbătoarea noastră națională. E vorba de-o caricatură în care se face de răs repaosul de două minute pentru amintirea mortului. Antreprenorii de opinie publică din redacția în chestiune, români prin eselență, firește, și ca spirit și ca sentiment, n'au nimic mai bun de plasat cu această ocazie decât mutra unui cetățean, tulburat peste măsură că din pricina celor două minute omagiale bărbierul nu-i poate scoate mai degrabă măseaua... Cum vedeți, nu e numai o ironie de esență superioară, dar mai e și-un gest perfect cuviincios: honigmanul dă cu tifla sicriului care trece ca un simbol al sângelui vărsat pentru întregirea hotarelor...

Cetitorul nostru e revoltat în toate fibrele de stupida impietate.

În scrisoarea lungă pe care ne-o trimite din colțul lui de onest provincial o mulțime de întrebări îl năvălesc și nu-i mai dau pace. El se gândește, de pildă, cum într'o țară conștientă de demnitatea ei societatea ar fi știut să reacționeze împotriva unei asemeni obrăznicii. Ducând mai departe firul, scârbitul comentator ardelean își arată multele lui nedumeriri. El nu înțelege de ce cele, mai multe gazete din București care-i cad în mână propagă destrămarea sufletească cu scrișul lor, de ce într'o vreme când fiecare cuvânt tipărit ar trebui să fie un îndemn și-o încurajare, un criticism acru și-o batjocură perfidă se lansează din coloanele vorbărețe. Tonul, concepția, limba acestor exhibiții îi fac o ciudată impresie și mai ales cinismul impertinent care se afișează în fața celor mai emoționante clipe ale vieții noastre îl pune pe gânduri. Nelămurit, cetitorul nostru ar dori o explicație: pentru această particulară înfățișare a „presei românești“, fiindcă, — spune dânsul, — așa cum se prezintă spiitul ei, are o primejdioasă înrudire cu gazetele care veneau înainte de războiul din capitala Ungariei; „*ca la Budapesta*“...

Sărman întârziat din înfundătura unui sat de pe valea Mureșului de unde să încep eu să-ți arăt în două vorbe realitatea crudă?

Crescut în tradiția gazetăriei lui Gheorghe Barițiu, care cu apostolatul ei sguđuia sufletele, înțeleg prea bine că nu-ți găsești nici o potriveală cu ziarele confecționate astăzi la București și că cercetând conștiința ta nu te surprinzi în nici o apropiere de proza lor cotidiană. Ai dreptate să stai desarmat și năuc în fața lor. În vremea când istoria își țese subt ochii noștri paginile pline de mister, îndrumătorii de opinie publică la noi n'au nici în clin nici în mănecă cu sbuciumul creator al neamului. O penibilă bifurcație de credințe se observă pe toată linia. Sunt două lumi cu totul deosebite: lumea noastră românească cu frământarea ei mută și ziarele care se strigă zilnic pe calea Victoriei. Între aceste două suflete prăpastia se cascadează tot mai mult. Individul care s'a strămbat în fața convoiului mortuar, să nu crezi că e singur. E o școală întreagă aici, un cor nesfârșit de detractori care dimineața și seara trag de mănecă pe trecători și asurzesc piața cu sgomotul lor. Ei se strămbă cu toții, ei își întind în nenumărate colțuri de gazete rețeaua colorată de minciuni și calomnii. Toate altarele noastre din bătrâni se stropesc cu noroi de-acești neofiți ai condeului, arendași cu ziua ai slovei românești.

Există oare din partea lor un gest de apărare a patrimoniului răscumpărat cu atâtea jertfe? Există o operă de armonizare între provinciile care s'au unit, o netezire a asperităților și-o pornire blândă spre strângerea laolaltă a tuturor energiilor noastre? Există o propagandă a dreptului nostru, o luminare chibzuită a maselor și-o respingere dîrză a tuturor atacurilor ce vin din tabăra dușmană? Nimic din toate aceste. Cele mai multe din ziarele care ne năpădesc țara propovăduesc dezagrarea și în setea de scandal care le diriguiește nu fac decât să semene desbinare și amărăciune. Politica lor programatică e sguđuirea tuturor temeiurilor de liniște în viața noastră de stat. Neagațiunea destructivă se lăfăiește alături de ponegrirea continuă a tot ce ne poate fi scump și sfânt. Pe lângă spiritul fragmentar al nepriecerei și ignoranței un sarcasm mușcător își varsă balele otrăvite pretutindeni. Acum în prima perioadă a consolidării noastre când se modelează gândul românesc, tiparele zilnice sunt supremul obstacol al unei fericite coeziuni. La toate se adaugă demonetizarea scrisului însuși, prelingerea miasmelor din gazetărie în literatură și deformarea năzuințelor artistice de către condeiele care scriu cu scuipat în loc să scrie cu sânge...

Despre aceste și multe altele va trebui în curând să primească conștiința publică lămuriri amănunțite, ca să fie pusă în gardă în fața primejdiilor care ne așteaptă. O nemiloasă analiză vom începe deci luminând cu precizie în laboratoriile ostile țării. Atunci, făcând un apel la tot ce-a mai rămas minte limpede la noi, se va vedea deodată cu acțiunea disolvantă a unor ființe parazitare, și puterea de protestare de care mai e capabilă demnitatea jignită a unui popor.

Deocamdată o mică explicație în treacăt pe seama cărțurării dezolat de aspectul straniu al acestei „prese românești”. Ea e simplă

și categorică: numita presă nu e *românească* de loc. Mai mult. Instinctul sănătos al celui care ne chestionează se zădărește cu multă finețe starea adevărată a lucrurilor, când ne dă să înțelegem că dânsul cunoaște din ziarele dela Budapesta nota stridentă care ne isbește astăzi din ce apare la București. E o superioară intuiție în această constatare. S'ar putea scrie volume întregi pentru limpezirea tristului adevăr paradoxal. Realitatea este însă că presa budapestană din ultimele decenii își pierduse definitiv caracterul național, căzând pe mâinile unor intruși care i-au împrumutat în întregime stigmatul lor. Ei bine, procesul similar a început acum la noi cu aceleași fenomene și consecințe, pe care vom avea prilejul să le examinăm în detaliu. Aceiași familii de spirite, sau verii și cumnații termitelor din capitala de pe malul Dunării de care s'a amintit adese aici, își prelungesc raza de activitate în contul nostru.

Incurând, privind în adâncime problema, vom arăta pe larg ciudatul paralelism care se desenează între ce ce s'a petrecut acolo și ce s'a început la noi.

Cuvintele noastre de astăzi să nu fie socotite deci decât ca un preludiu al planului de purificare pe care-l vom executa cu-o liniște imperturbabilă, convingși fiind că sub scuturătura noastră vor trozni barace multe și-o năvală de aier curat va înviora atmosfera....

OCTAVIAN GOGA

Singurătate

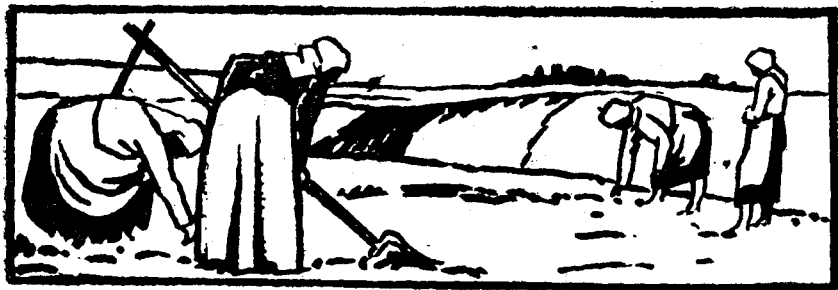
Din străvezii nelămuriri
A răsărit o stea,
Cu străluciri
De nea.

Dorurile mele, sub largul infinit
Agonizând senine,
Au și pornit
Spre tine.

În liniștea prin care treci,
Visurile mele înfloresc bizare
Pe ape reci
Și clare.

Căci totul pentru inima-mi bolnavă
E un prilej de
Suavă
Nădejde.

CAMIL PETRESCU

„Asasinii“ Basarabiei

A fost, mai întâi, o ședință foarte agitată ia Cameră. Un obscur deputat basarabean din gruprea dlui C. Stere s'a urcat la tribună, în căutarea unui debut fericit, și a rostit de-acolo o supra-încălzită interpelare asupra situației interne din Basarabia. Înfiorătoare viziuni închizitoriale s'au prăvălit dintr'odată asupra incintei în care membrii majorității ațipiseră ușor, așa cum se cuvine în după-amiezele încropite ale sfârșiturilor de sesiune. Speriate ca de un vis rău, figurile parlamentare s'au cercetat reciproc, surprinse și indignate. Interpelatorul vorbea, ca dintr'un teribil roman-foileton, de cetățeni schinguiți, de arestați împușcați în taină, fără judecată, de oameni aruncați în Nistru: o adevărată atmosferă de teroare, întinsă peste populația unui ținut martirizat, ca o rețea de blesteme.

Povestea suferea numai de un singur defect. Nu era destul de precisă. Și atunci, dl Pantelimon Halippa a venit să adauge o notă de autenticitate, lansând numele unei victime: învățătorul Iordanoff, fost candidat țărănist în alegerile trecute și ucis de jandarmi, pe când era dus dela o închisoare la alta. Opoziția întreagă s'a înfiorat în fața crimei destăinuite, a părăsit ședința în semn de doliu, iar dl Iuliu Maniu, profund impresionat de soarta scumpei surori de peste Prut (șeful partidului național e marele protector al tuturor provinciilor alipite) a făcut cel dintâiu gestul, imitat apoi de partizanii săi, donând diurna sa pe o zi în folosul familiei celui asasinat.

Continuarea n'a mai fost însă tot atât de frumoasă. Dl general Văitoianu a răspuns peste câteva zile la interpelare, prezentând înaintea Parlamentului o altă versiune. Mucenicul suprimat mișește nu mai era acum decât un periculos spion, care încercase să evadeze; pașnicii locuitori brutalizați apăreau ca o întinsă conspirație de agenți bolșevici înarmați cu ecazită, povestea nevinovaților executați prin șanțuri era înlocuită printr'o lungă listă a jandarmilor și ofițerilor omorâți și ciunțiți de răzburarea teroriștilor expediți asupra noastră de peste Nistru. Apărea, dintr'odată, un alt tablou, care se desfășura într'un

cadru tot atât de sângeros și îngrijitor, dar care pune în altă lumină întreaga destăinuire senzațională făcută cu câteva zile înainte.

Adevărul n'a putut să răsbească de-asupra. Din nenorocire și procesul acesta trist al stărilor din Basarabia a fost târât repede în vulgara nădușeală a sălei *Dacia* și a fost purtat cu o ciudată satisfacție de-alungul coloanelor pline de rea credință, ale „presei independente“ din București. În larma discursurilor lătrătoare, pornite să exploateze cu lăcomie, sub forma mărunțului „succes“ de întrunire, o atât de dureroasă bubă a solidarității noastre naționale, — faptele se stălcesc ca și cum ar fi văzute prin strâmbe oglinzi distractive, vorbele scăpate de pe cântarul răspunderilor își pierd greutatea, și o problemă, care interesează soarta unei părți din trupul României, se preface într'un nou și hămesit asalt asupra puterii. În veninul articolelor de gazete, care arată lumii civilizate „cea mai brutalizată colonie din lume“, se ascunde încă odată, sadica plăcere de a defăimă o țară atât de ospitalieră.

* * *

Ceeace se petrece astăzi în Basarabia merită totuși o încordată atenție, și e păcat că nu se poate găsi nicăieri o judecată obiectivă care să privească lucrurile prin prisma interesului național și să dea rețeta convenită pentru remediarea răului. Căci, răul există. Mai întâi, nu se poate tăgădui că o neobosită propagandă de subminare și-a înfipt tentaculele pe unde a putut între Nistru și Prut. În colțurile liniștite ale satelor, de-alungul coridoarelor liceelor, în populația străină a orașelor, opera de ațătare înaintează metodic și îndrăsneț. O mulțime de împrejurări date favorizează străduința emisarilor dela Moscova, a căror ceadintăi țintă e să împiedece cu orice preț o împrietenire a elementului străin cu ideea de atașare la statul român. O țărănime ținută multă vreme departe de binefacerile culturii românești, o clasă suprapusă încărcată de străinism, o sgară supărătoare de noui-veniți, — iată tot atâtea elemente în mijlocul cărora propaganda de subminare a dușmanilor noștri speră să găsească un răsunset favorabil. Cu o diabolică dibăcie, purtând totdeauna cu ei amănunțite instrucții dela stăpânii lor, ascunzând materii explozibile laolaltă cu manifeste incendiare, pricepându-se în destul să toarne puțină materie inflamantă peste suferința unor dureri reale, acești pescuitori în apă tulbure se găsesc pe toate căile Basarabiei.

În fața năvalei lor ascunse, subterane, noi ne-am putea bucura de o apărare sigură, — în afară de atenta priveghere a graniței și pe lângă dificila pază a ordinii publice, — dacă ne-ar fi dat, să ne sprijinim dincolo de Prut, pretutindenii, pe o clasă luminată de intelectuali, care să ia asupra ei rolul de îndrumătoare al unui popor adeseori dezorientat. Cuvântul acesta, isvorât dintr'o puternică și cuceritoare conștiință națională, ar avea desigur o altă valoare, și ar bate mult, mult mai departe, chiar dacă ar veni să denunțe opiniei publice abuzurile unei administrații improvizate ori nedreptatea unei guvernări nepricepute.

Dar, cu atât de puține excepții, reprezentanții de astăzi ai Basarabiei, înlăturând din frământarea lor gălăgioasă și stridentă, orice notă de intelectualitate, înfățișându-se numai ca profitorii politici ai unor orori de cele mai multe ori imaginare, umplu văzduhul cu strigătele lor foarte electorale, văzând în toată tulbureala de-acasă *numai* încă un prilej de a striga — „Jos guvernul!“, și *nimic* altceva.

Luaiți și recitiți, de pildă, cuvântările rostite în ultima întrunire prezidată de bătrânul publicist Zamfir Arbore, și căutați acolo un singur accent de sinceră grijă pentru soarta unității noastre de simțire, o singură dorință de a vindeca într'adevăr necazurile neliniștitei provincii. Nu veți găsi nimic din toate acestea. În schimb, veți întâlni pretutindeni nevoia imperioasă de a vedea subț fiecare uniformă românească un asasin al populației basarabene, trimis să măcelărească pe toți fruntașii democrației de-acolo, pe onorabilii domni Măță, Buzdugan, Bivol și Ploaie... Toți acești martiri ai stăpânirii românești, instalați în elegante hoteluri de lux, ridicați dintr'odată pe pernele automobilelor, se jură că „era mai bine pe vremea Țarului“, — și, pornind de la această premiză, o amărăciune de neînvins se abate peste sufletele lor amărâte de deposedați. Deposedăți de libertate, de cultură, de civilizație...

Cum voiți, ca în asemenea condițiuni, țipătul lor să fie crezut, și ridicola beție de interjecții să fie luată în serios? Nu în felul acesta se va putea desluși vreodată, unde se găsesc cu adevărat „asasinii Basarabiei,“ acolo unde ni-i arată d. Halippa sau acolo unde-i denunță d. general Văitoianu.

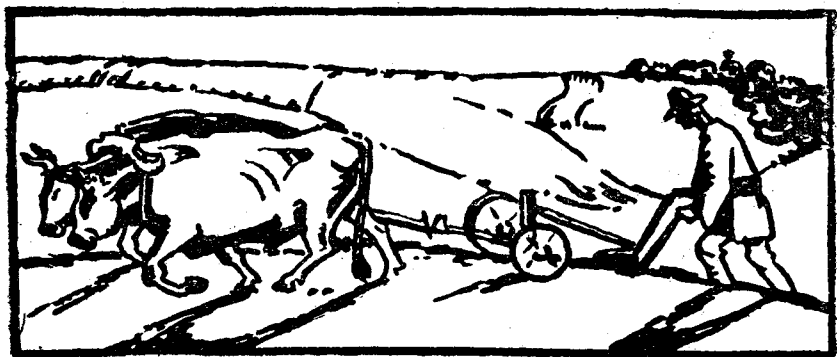
* * *

Există o rezistență neîncredere publică față de orice explicație dată de pe banca ministerială. Oficialitatea e totdeauna bănuită că urmărește cocoloșirea faptelor nepermise. Într'o vulgară metaforă, se vorbește despre tradiționala „mușamă“...

Dar, pe de altă parte, cum o să creadă cineva pe d. Ion Mihașache, atunci când proclamă că „în Basarabia se vânează oamenii cum se vânau pe vremuri negri în Africa“? Și cum n'o să dăm din cap, neîncredători, în fața afirmațiilor dlui dr. N. Lupu că: „soldații împușcă lumea pe stradă, jandarmiiucid oameni cum se cade fără nici o vină, poliția arestează pentru a jefui, și toate aceste crime se fac subț îndemnul și ocrotirea autorităților superioare...“

Se poate ca în Basarabia să se întâmple și grave abuzuri împotriva unor oameni de treabă. În acest caz însă, oratorii dela *Dacia* fac cel mai rău serviciu unei cauze oneste. Ei o vor compromite repede, și cu desăvârșire...

ALEXANDRU HODOȘ

Omul de patruzeci de ani

— „Viața noastră, șaptezeci de ani“, — zice Psalmistul; — și cei mai mulți dintre noi, — adică aceia cari suntem mai mult sau mai puțin depărtați de acea vârstă, — consimțim să admitem ca termen ultim și fatal, această cifră, alminteri de sigur arbitrară.

Dar nu importă atât de mult limitele vieții fizice, cât importă acelea ale vieții... cum să-i-zicem? — ale vieții *active*, adică ale aceleia, în care toate facultățile, trupești și intelectuale ale omului, sunt în destulă înflorire, — nu sunt pornite încă spre declin.

Ce importă șaptezeci, optzeci, nouăzeci, o sută și mai mulți ani, — din moment ce nu mai duci decât o viață vegetativă, spre sarcina tuturor, și a ta însuși? A dispărea la vreme, când ți-ai împlinit rostul în lume, — aceasta ar fi culmea înțelepciunii; atâta numai, că înțelepciunea e marfă destul de rară în omenire.

Însă este întrebarea: când se poate socoti omul ajuns pe culmea existenței: Atunci când clocotește în vinele lui sucul vieții pământărețe, — atunci când vara vieții vine să pună o surdină căldurii cum-pănite, dar fecunde, a anotimpului, — sau când licărirea toamnei se apropie cu făgăduiala ei de roade coapte și din belșug?

Mulți sunt, de sigur chinuți de întrebări ca acestea; n'a fost însă cel mai puțin iscusit acela, care s'a gândit să întrebe femeia, să-i ceară ei deslegarea problemei acesteia: Când se poate socoti bărbatul ajuns în culmea vieții, — și prin urmare, când este el mai... seducător?

Ei, dacă e să credem gazeta englezească, aceea care a pus această întrebare și a adunat răspunsuri exclusiv feminine, — bărbatul de patruzeci de ani a întrunit marea majoritate a sufragiilor. Să reproducem câteva din aceste răspunsuri, cari de sigur vor interesa pe mulți din cetitorii noștri, — și în definitiv nu vor indispune pe nimeni; — căci dacă dela șaptezeci de ani nu poți să te mai întorci la patruzeci, dar

e sigur ca orice om la douăzeci de ani e îndreptăţit să spere că va ajunge, odată şi odată, şi el, la patruzeci.

— „In totdeauna, şi ca fată de şcoală“, — scrie cunoscuta nuvelistă Elizabeth York-Miller, — „am preferat societatea bărbaţilor cari au atins sau au trecut vârsta de patruzeci de ani. Tinerii m’au plictisit întotdeauna. Ei aşteaptă de la noi mult, şi ne dau puţin; pornirea unor fete tinere pentru studenţi sau ofiţeri nu-şi are explicarea decât în superficialitatea de cugetare a acelorora cărora le face efect uniforma sau vorba înflorită. O femeie inteligentă nu va căuta decât societatea bărbaţilor mai în vârstă.“

O doamnă din marea aristocraţie, marchiza de Townsend, dă răspunsul acesta: „Vârsta, la bărbat, este-o chestie relativă; cred însă că o femeie are să prefere întotdeauna pe unul care va avea cu cel puţin cincisprezece ani mai mult decât dânsa.“

O actriţă dintre cele mai cunoscute şi răsfăţate, o celebritate şi prin eleganţa şi frumuseţea ei, scrie: — „Eu prefer, necondiţionat, bărbatul între patruzeci şi cincizeci de ani. Tinerii văd în noi sau fiinţe supranaturale, sau ni se înfăţişează ca nişte mici Napoleoni, pretinzând să ne stăpânească şi închipuindu-şi lucruri grozave despre tinereţea lor. Cu totul altfel sunt bărbaţii mai maturi. Ei pricep mult mai bine miile noastre de dorinţe mărunte, se interesează mult mai mult de ceea ce vrem şi aşteptăm, — şi peste tot îşi dau silinţa neasemănat mai mult ca să ne facă viaţa cât se poate mai plăcută.“

Multe, foarte multe fete tinere, între optsprezece şi douăzeci şi doi de ani au răspuns de asemenea că nu dau două parale pe tineri, ci preferă neasemănat societatea bărbaţilor trecuţi de patruzeci de ani.

— „Când eram tânără de tot“, — zice iarăş o doamnă din aristocraţie, — îmi plăcea să stau de vorbă cu studenţi şi ofiţeri. Astăzi, la vârsta de douăzeci şi şase de ani, nu mă mai interesează decât convorbirea omului trecut de patruzeci de ani. Numai bărbatul dela această vârstă înainte cunoaşte bine femeia, slăbiciunile, defectele ei, şi ştie să le menajeze; — nu aşteaptă prea mult dela noi şi deci nu rămâne nici așa de mult deziluzionat ca cei tineri, cari prea ușor cad din entuziasm în disperare“... .

Acum, e drept că nevasta mea îmi spune: — „Bagă de seamă că ziaristul acesta englez, care a adunat toate aceste răspunsuri şi le-a clasat în modul acesta, trebuie să fie un om așa cam... . trecut de patruzeci de ani.“

Da, cred şi eu lucrul acesta. Şi chiar sunt convins că eu însumi, dacă n’ăşi fi trecut demult de vârsta aceasta, n’ăşi fi adus vorba tocmai acum despre acest plebiscit, atât de măgulitor pentru oamenii ajunşi la amiaza vieţii.

Însă, iată ce totuşi pot să spun, fără nici o siluire de cugetare, din experienţa unei vieţi sau a unei jumătăţi de viaţă. Tinereţea nu are destui ochi ca să vadă şi nu are destulă măsură ca să cumpănească. Ea cer bucurarea de viaţă imediată, vijelioasă, brutală adeseori, nici odată altruistă. Egoismul însă nu poate să inspire iubire; el răneşte întotdeauna, — depărtează, desparte.

Însă omul matur, vede lucrurile altfel. Lipsindu-i impetuositătea care prea adesea orbește, el judecă și cântărește, — deci are să ajungă și la cruțarea altuia, și prin urmare și la simpatia lui mai sigură.

În ochii de femeie pe cari i-am întâlnit în tinereța mea, eu n'am știut să citesc nimica, decât dor și belșug de viață. Dar astăzi pot să citesc în ei mult mai mult. Altceva îmi spun privirile, altceva văd în albastrul sau în întunericul lor, — și fără îndoială că în adâncul acelor priviri mai este și altceva decât ceea ce o fierbinte dorință tinerească e nerăbdătoare să vadă și să soarbă.

Așa dar... patruzeci de ani. Am pledat destul de bine cauza? Nu știu. Cetitorii de această vârstă pot să-mi fie recunoscători. Însă...

Dacă a dat răspunsul gazeta englezească, de ce nu l-ași reproduce și eu, măcar că este cam... *shoking*? — O doamnă răspunde, scurt și cuprinzător: — „Eu prefer pe cei de douăzeci de ani“; — ceea ce ne face să ne aducem aminte de un alt răspuns cam la fel: — „De cât un bărbat de patruzeci de ani, mai bine doi de câte douăzeci“.

Dar e timpul și e bine să ne grăbim să închidem parantezul, — căci de data aceasta ajunge să ne facem plăcuți cititorilor noștri între patruzeci și cincizeci de ani... (Nu mărturisiți nici odată mai mult).

ION GORUN

Oameni de mâna întâia

Nu știm dacă se găsesc în colțul acesta de țară, sau în locuri mai îndepărtate, cetățeni atât de naivi, cari să creadă într'adevăr că viața politică a Ardealului, cu toate nevoile și preocupările ei, se oglindește azi exclusiv în svârcolirile, foarte agitate dela o vreme, ale unor anumiți „frunțași“ de curând improvizați, ai așa zisului partid național.

Dacă ar fi să-ne luăm după însuflețitele reportagii ale onorabilului gazetar de import Leonard Paukerow dela *Lupta* sau după liricele accente de admirație de care e capabil distinsul prozator Ion Agârbiceanu dela *Patria* ar trebui să credem într'adevăr, că toată democrația noastră regională nu mai respiră decât prin plămânii unor aprigi luptători dezinteresați ca d-nii dr. Aurel Dobrescu dela Brașov, părintele Man dela Gherla și Sever Dan dela Mociu. Pe aceștia îi întâlnești strigând la întrunirile din Dorohoi ale foștilor tachști, pe aceștia îi vezi agitându-se printre țărâniștii dela Buftea, pe aceștia îi auzi făcând scandal la congresul voluntarilor la Arad. Ei vorbesc pretutindeni în numele dlor Vaida și Maniu, ei invoacă pe Bărnăuțiu și pe Șaguna, ei dau declarații la gazete, ei publică interviewuri, și ei rostesc declarații solemne la Cameră.

În jurul lor e o activitate neobosită, o pierdere de vreme adorabilă, o involburare complect ridicolă. Dar, publicul care citește gazete, — și cine nu citește gazete? — se împiedică mereu de numele lor, ca de o cotidiană obsesie, și, cu concursul binevoitor al reclamei indiscrete și al indiferenței generale, minusculele figuri provinciale, șterse și inutile, devin pur și simplu oameni de mâna întâia. Părintele Man dela Gherla? A, o distinsă apariție intelectuală... Dl Sever Dan dela Mociu? Se înțelege, un rafinat doctrinar... Dl dr. Aurel Dobrescu dela Brașov? Se știe, un înflăcărat șampion al libertății...

Și cu toate acestea, îi cunoaștem cu toții pe acești autorizați purtători de cuvânt, cari au luat asupra lor sarcina de a duce peste tot drapelul războinic al grupărei în care s'au pomenit dintr'odată cei mai vânjoși stegari. Îi cunoaștem noi, cari suntem adversarii urmăriți

de o scrâșnitoare furie, și îi cunosc și tovarășii lor de luptă. Ce să spunem? Unul dintrei ei, de pildă, afirmă că e preot și profesor de teologie: Unde își îndeplinește aleasa sa chemare spirituală, ce cărți a scris, ce activitate morală a dezvoltat, spre binele acestui popor în numele căruia se tot îndeasă să răcească? Cellalt e doctor, fost medic de spital: Unde-i sunt pacienții, și unde alină durerile trupești ale semenilor săi, unde-i sunt lucrările științifice? Al treilea în sfârșit, se zice că ar fi avocat. Se poate: Nimeni n'a descoperit până acum în ce parte a României își are cancelaria, și nimeni nu s'a întâlnit cândva cu vreunul din clienții săi...

În schimb, se știu altele, cu totul de altă natură. Despre dl Sever Dan însuș, fostul ministru de Finanțe, dl Aurel Vlad a spus cândva că „și-a corijat norocul“ cu schimbul favorabil de coroane. Dl dr. Aurel Dobrescu a suportat cu seninătate, timp îndelungat, acuzația de a-și fi omorât ordonanța. Părintele Man și-a câștigat o bine-precizată reputație prin localurile de noapte din Capitală, — și atât.

Ar fi cazul să ne întrebăm, pentru ce urlă acești domni? Pentru ce se agită? Pentru ce vor fuziune, sau nu vor, pentru ce se aruncă totdeauna în rândurile întâi, pentru ce iau asupra lor, în orice ocazie, rolurile reprezentative? Dar, mai ales, nu ne dumirim cum se face că nimeni nu protestează și nimeni nu se împotrivesc, din sânul partidului național, împotriva acestor falși împuterniciți, cari reușesc să-l compromită iremediabil. Noi n'am fost niciodată până într'atâta orbiți de patimă politică, încât să nu recunoaștem, fără vre-o greutate, că în rândurile adversarilor noștri sunt și oameni serioși, oameni de treabă, oameni cumpătați, împotriva cărora, — mărturie stau paginile acestei reviste, — n'am ridicat niciodată aci o altă osândă decât aceea pe care o merită inerția. Aceștia nu zic nimic, nu țin discursuri la *Dacia* și-și văd de treabă în rosturile lor de fiecare zi. Sunt printre ei profesori, directori de bancă, avocați, și unii au deținut în cursul vremii situații destul de importante. Au fost secretari generali, deputați, ba chiar șefi de resort în faimosul Consiliu dirigent, de unde, — mare minune! — au ieșit destul de onorabil. Ei sunt probabil, profund scârbiți de sbieretul care-i înconjoară și stau, nebăgați în seamă, la o parte, asistând din când în când, desorientați și sfioși la ședințele rare ale „comitetului de-o sută“, unde bineînțeleș, pe lângă glasul plin de hotărâre și de claritate al șefilor, nu se aud, iarăș, decât impetuoasele perorații ale aceloraș oameni de mâna întâia: Sever Dan, dr. Aurel Dobrescu și părintele Man...

O fumoasă tradiție ardelenească se prăpădește astfel, pentru că tocmai cei interesați să-și apere propria lor reputație, în loc să pună la locul lor pe temerarii saltimbaci publici, tolerează în fruntea lor o atât de caraghioasă treime, din care mai cu seamă sfântul Duh lipsește cu desăvârșire... Nu erau nici mai demult, aci, printre conducătorii vieții românești din răposata Ungarie, profunde inteligențe politice, talente strălucite, personalități cu suprafață covârșitoare. Respiram însă un aer de perfectă bună cuviință și ne înfățișam în haina decentă a unei demnități grave. Speța aceasta de „severdani“, de „dobrești“ și de

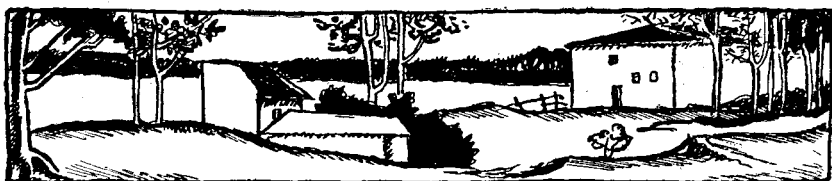
„popamani“ era necunoscută. Ea a apărut acum, de când se găsește cine s'o suporte la Cluj și, mai ales, cine s'o încurajeze la București.

Întâmplarea își are însă tâlcul ei, și nu e numai un joc capricios al evenimentelor, faptul că, din rândurile destul de numeroase încă ale partidului național, nu se ridică deasupra învâlmeșelei nici unul dintre acei cari ar putea să apere cu onestitatea și prestigiul activității lor personale o cauză pierdută de mai'nainte. Și e normal să fie așa. Politica de astăzi a partidului național, cu pâruială și cu huiduieli, cu atacuri împotriva Coroanei și cu defensivă în fața tulumbelor pompierilor, nu putea găsi alți exponenți decât cei pe care i-a găsit. Și în ziua când această politică se va prăbuși cu desăvârșire — căci va veni și ziua aceea, — „oamenii de mână întâi“ vor fi repede măturați, ca orice element devenit absolut netrebuincios, și totul va intra în făgașul obișnuit.

Dar, până atunci, nici unul dintre aderenții întârziați ai dlor Maniu și Vaida, nu găsește nimic de spus?

MOISE NICOARĂ

Alegere...

Prefectul a dat ordin confidențial-verbal, la toți prim-pretorii. Din ordin, nu trebuie să se exagereze propaganda și teroarea față de opoziție în timpul zilei. Interesele superioare de stat, ale unificării, ar putea suferi. Tot timpul zilei, opoziția să fie lăsată să-și facă de cap cum va vrea. Noaptea însă toți „băeții“ la lucru, la operatul urnelor. La rezultat mai bun se ajunge cu sistemul acesta, și fără compromiterea guvernului. — „Vă fac răspunzători de executarea în tocmai a ordinului“, a adăugat, ca încheiere, reprezentantul puterii executive.

În tocmai s'a executat ordinul în circumscripție.

Toată ziua opoziția a rămas uimită, că agenții guvernului zâmbeau numai ironic și o lăsau în pace, să-și „facă de cap“.

Aproape de intrarea localului de vot un preot îmbrăcat în odăjdii, ținea predică și punea pe fiecare alegător, să jure că nu va vota pe „tâlharii ăia de la guvern“. — Fraților, Constituția e tâlhăria și jupuiala cea mai mare care vreau să o facă pe pielea noastră. Nu trebuie să o facă ei, că nu știu cum să o facă, să o facem noi poporul, tot la olaltă. Jurați, fraților, că nu-i votați, că dacă nu jurați fac Constituția și v'a tâlhărit... Jurați!

— Jurăm, sfinția ta, cum să nu jurăm, și să-i lăsăm să facă tâlhărie sau Constituție, cum îi zice sfinția ta.

Așa au mers lucrurile până seara, când s'a întrerupt votarea pe timpul nopții. Triumful opoziției era asigurat pe toată linia. Nu mai rămânea, de cât să fie păzită urna, în care se afla exprimată voința unanimă a cetățenilor împotriva Constituției. Lucru ușor de alt-fel, căci guvernul, mirare, a permis la toți bărbații de încredere ai opoziției să păzească urnele, alături de agenții guvernului, care se purtau foarte cinstit și omenoși față de ei. Bărbații de încredere—simpli săteni—învăliți în cojoace, păzeau urna trăgând din lulele. Așa au stat ei până la miezul nopții, de privighere, fără pic de neînțelegere cu jandarmii și agenții guvernului. Aceștia în timpul zilei au avut consfătuire cu șeful lor, care a declarat că își ia el toată răspunderea întregii operații,—de peste noapte. Operația consta în următorul plan. Printre alte arme de la București, transportate pentru campania electorală, istețul șef a adus și o mână și un cap de mort împrumutate de la un medic-

nist. Consemnul era dat: la miezul nopții el avea să apară în camera cu urna păzită, în formă de strigoi. Atunci, toți jandarmii și agenții să se înspăimânte grozav și să o ieie la fugă, că de sigur și bărbații de încredere îi vor urma. Zis și făcut. De cu ziuă în podul casei, a fost postat un agent, bărbat de încredere al șefului, care imita perfect huiitul bufniței.

Tocmai când bătea miezul nopții, începu să se audă în camera cu bărbații de încredere sinistrul cântec. Agenții mai întâi, și pe urmă toată lumea s'a pus în genunchi și își făcea cruce. Pe urmă deodată se deschide ușa și apare o matahală îmbrăcată cu un cearșaf lung. În loc de cap, avea un cap de mort, luminat cu o lumânare, pe care o ținea în mână șeful deasupra capului, prin gaura cearșafului: iar în ceialaltă mână ținea mâna de mort de care era legată o secere. Cum au văzut groaznică apariție agenți, jandarmi, bărbați de încredere, busna afară unul peste altul, scuiând și făcându-și cruce. Nu s'au oprit oamenii de cât la sfinția sa preotul, care la auzul acestei grozavii a consiliat că toată lumea să intre în biserică, unde sfinția sa va ceti, până la cântatul cocoșului molitvele sfântului Vasile, pentru alungarea necuratului.

Toată lumea și agenți și jandarmi și bărbați de încredere, până în zori când a cântat cocoșul, în genunchi au ascultat molitvele sfântului Vasile. În acest timp, vă puteți închipui, ce s'a întâmplat cu virginitatea urnei, păzită intactă de bărbații de încredere și ajunsă pe mâna bufniței și a necuratului. Când s'a reînceput votarea, pe la ceasurile nouă apare și șeful, foarte naiv. După ce întinde mâna galant la toată lumea, întreabă pe bărbații de încredere, dacă sunt mulțumiți de modul civilizată cum se poartă agenții guvernului. Când i s'a spus de grozava apariție a necuratului, cu mutra cea mai înspăimântată de pe lume a căzut în genunchi și a început să-și facă cruce. — „Fraților am copii. Ferească Dumnezeu de necuratul. Eu nu mai citez să stau aici. Rămâneți cu bine, eu plec“. Și a plecat scuiând și făcându-și cruce.

S'a suit în automobil și cu 90 kilometri pe oră a plecat să-și facă datoria în alt cerc, unde din ordin înalt trebuia să scoată un alt deputat.

Votarea a continuat în liniște până seara; dar prea puțină lume a cotezat să voteze în o casă călcată de necuratul. Nici sfinția sa nu îndrăsnea să-i îmbie. Seara după darea rezultatului, care a fost telefonat șefului, acesta expediază urgent următoarea telegramă la centru:

„Guvernul triumfat. Majoritate zdrobitoare în ambele cercuri. Banchet. Discursuri. Guvernul ovaționat. Deputați noștri aleși plecați cu mandatele, masalaua și muzica după ei. Entuziasm. Delir. Rugăm nu uitați promisiunile. Băeți lucrat pe capete“.

Toate acestea vi-le închipuiți; dar aceia ce nu vă închipuiți e că după darea rezultatului agenții n'au pățimit nimica. Ba din contră: s'au cinstit la crâșmă, cu bărbații de încredere. De, ce să faci, politică e politică. Unifică și ea câte odată; pentru-că toți sunt suflete de creștin și toți au fost cercați și călcați de necuratul... ucigă-l toaca! Numai un singur început de panică a fost printre agenți, când un bărbat de încredere, trecut cu băutura, de spaimă a spus: —

al dracului lucru și Consti-hoția asta, nu-i numai tâlhărie, cum a spus sfinția sa; dar îi și lucrul necuratului. Necuratul cu puterea lui, se vede, că a făcut, de au greșit oamenii voturile“.

— „Trebuie să postim câteva zile“, au fost de părere unii. În adevăr, s'a postit. Peste o lună, când a venit deputatul nou ales, ca să mulțumească alegătorilor pentru mandatul încredințat lui, a rămas uimit de ce primire i-s'a făcut. Toți bărbații, femei, copii, când se apropia de ei fugeau făcându-și cruce și scuipând. — „Piu, Piu... Piei necurate. Uci-gă-te toaca“. Aveau dreptate oamenii. Așa le-a spus popa: deputatul ales cu ajutorul diavolului ca să facă constituția, trebuie și el să aibă pe dracu în el. A plecat mandatarul, posomorât de tot, mai ales că era de felul lui om bisericos. După o lungă meditare i-s'a părut, că a găsit mijlocul să-și repare reputația de om al bisericii, așa de rău primejduită. A cumpărat o icoană „făcătoare de minuni“ și un sfeșnic, în el cu o luminare cât mâna de groasă, ca să o dăruiască bisericii, care l'a afurisit ca pe un necurat. Cu acestea credea că are să împace turma credincioșilor, căzută în rătăcire.

După cele întâmplate, n'a avut curajul să meargă în persoană. A trimis cu pioasele daruri pe un drept credincios, care în alegeri a lucrat pentru dumnealui. Era să se întâmple însă revoluție, când într'o Duminecă, drept-credinciosul s'a prezentat în biserica plină de lume, cu darurile necuratului. — Când pe sus, când pe jos, când pe o mână, când pe alta, când de-a tava, pe jos, când iar pe sus, a fost scos din biserică cu daruri cu tot. Pe urmă, afară, când într'un șanț, când prin altul, când prin noroiul șoselei, când iar prin șanț, când el deasupra, când darurile dedesubt așa a fost scos afară din saf trimisul necuratului cu alaiul cuvenit.

A urmat după aceia, la biserica spurcată de darurile necuratului iar molitva sfântului Vasile. A încheiat sfinția sa slujba cu vorbele: — „Păzește, Doamne, norodul tău de necuratul și de Constituția lui“. Iar norodul în cor:

— „Păzește-ne, Doamne...“

M. PAUL

Scrisoare din Budapesta

— Situația politică după reîntoarcerea miniștrilor maghiari din străinătate —

Budapesta, Iunie 1923.

Privind astăzi viața politică din Ungaria, se poate observa cât este de tulbure și încurcată situația internă, și cum se aprind din nou patimile potolite pentru câțva timp.

Cu puțin înainte de plecarea contelui Bethlen și a ministrului Kállay în străinătate, fracțiunile din sânul „partidului unitar“, profesând principii politice și concepții de viață diametral opuse, și-au declarat război pe față: deciziunea a fost amânată numai din considerații de politică externă. În cursul celor câteva săptămâni, cari au trecut de atunci, conflictul nu s'a împlânzit; dinpotrivă în unele privințe i se simt urmările într'o formă mai aspră și mai precisă. Tabăra liberală a așteptat ciocnirea cu arma la picior; grupul „apărării de rasă“ a lui Gömbös a evitat și el lupta pe față, în cursul tratativelor pentru contractarea unui împrumut. Liniștea de mai multe săptămâni a făcut deci impresia că fracțiunea Gömbös-Eckardt-Volff ar fi dezarmat, și s'ar fi restabilit unitatea partidului guvernamental.

Conform unor informații recente, situația este chiar contrară. Partizanii lui Gömbös n'au renunțat la scopurile lor inițiale și deși până acum n'au ieșit din pasivitate, pregătirile pentru ofensivă s'au făcut, și probabil că în săptămâna viitoare se va trece la o luptă pe față. Partizanii lui Gömbös sunt convinși că majoritatea partidului unitar nu este mulțumită de politica *căii mijlocii* a lui Bethlen, că sprijinește politica lor și că astfel la o răfuială definitivă, victoria va fi de partea lor.

Înainte de călătoria lui Bethlen, criza partidului a izbucnit cu ocazia manifestațiilor studențești, și tot atunci a intervenit o sciziune între deputații guvernamentali, întrucât fracțiunea Gömbös a pretins să se precizeze chestia programului de guvernământ și să se dea garanții personale pentru realizarea lui. Cinci miniștrii liberali au fost provocați să demisioneze. În privința programului principiar s-a pretins ca reforma agrară să se execute mai repede și să se introducă re-

forme economice, corespunzătoare caracterului agrar și creștin al partidului.

Rezultatele acestei provocări s'au arătat imediat, deoarece partizanii lui Nagyatádi au luat atitudine favorabilă lui Gömbös. Bethlen s'a sprijinit față de concentrarea agrarienilor-democrați, pe grupul deputaților liberali din fostul „partid al muncii“. Rezultatul ciocnirii este însă necunoscut, căci hotărârea s'a amânat.

Un armistițiu a intervenit și pentru un anumit timp au dispărut din coloanele presei din dreapta și din stânga simptomele acute ale discordiei interne. În vremea aceasta au sosit știrile asupra diverselor consfătuiri din străinătate și asupra contractării împrumutului extern. Presa din dreapta, „Szózat“ și „A nép“, a părăsit imediat pasivitatea, luând atitudine ostilă împrumutului extern, și motivând că acest împrumut înseamnă amestec în chestiile interne maghiare. Lozinca este: *nu renunțăm la integritate pentru tot aurul străinătății...*

Frământări în jurul reformei agrare

Simultan cu aceste mișcări a apărut în publicitate legea nouă a lui Nagyatádi-Szabó asupra *reformei agrare*, despre care s'a adevărit ulterior că este rezultatul acțiunii triumviratului Gömbös-Eckhardt-Wolff. Deputatul Ulain Ferencz a convins pe Nagyatádi-Szabó să pună pe Bethlen în fața unui fapt împlinit în chestia legii agrare, pentru ca astfel Bethlen să fie silit să ia atitudine precisă în privința postulatei cuprinse în ea. Nagyatádi nu a conferit cu Bethlen asupra noii legi și nu se știe dacă ministrul-președinte acceptă dispozițiile ei. Calculul deputatului Ulain s'a dovedit a fi fost just, deoarece imediat după remiterea noii reforme agrare, Uniunea marilor moșieri (Országos Magyar Gazdák Egyesülete; O. M. G. E.) a pornit împotriva ei o campanie extrem de acerbă. Consecințele politice ale campaniei s'au arătat prin faptul că punctul de vedere al lui „OMGE“ este reprezentat în partid de grupul deputaților, cari formau chiar garda fidelă a contelui Bethlen. Deci grupul Ulain-Gömbös a reușit să desfacă în două partidul unitar, îngreunând și mai tare situația lui Bethlen. Contele Bethlen, înainte de a pleca în călătorie părea că e dispus să accepte, cel puțin în principiu, dorințele partizanilor lui Gömbös-Nagyatádi în privința executării mai grabnice și mai eficace a reformei agrare. Se speră și de data aceasta într'un un compromis, crezând că se va putea menține într'o tabără și pe viitor, marii proprietari și agrarieni lui Nagyatádi. Acum însă, marii proprietari pășind în contra lui Nagyatádi, iar acesta declarând în repetite rânduri că nu renunță la proiectul său de reformă, Bethlen este silit să aleagă din două puncte de vedere diametral opuse Ulain Ferencz aproape a zădărnicit o eventuală posibilitate a unui compromis, aducând pe Bethlen în situația de a alege: sau acceptă legea nouă a lui Nagyatádi, și în cazul acesta își face dușmani pe foștii săi partizani de până acum, — sau respinge legea nouă și în cazul acesta leagă definitiv pe Nagyatádi de grupul agrar-democraților. În anumite cercuri politice se a-

firmă cu mult sub înțeles că Bethlen s'ar fi întors din Paris și Londra cu impresiunea, că simpatiile ce s'au manifestat față de Ungaria, se pot datori faptului că guvernele maghiare pe terenul politicei agrare nu a aplicat soluționări extremiste, cum s'a făcut în statele succesoare. Chiar și din motivul acesta se presupune, că contele Bethlen nu se va angaja pentru legea agrară a lui Nagyatádi, fapt care în sine ar fi destul să producă complicații incalculabile. Astfel Bethlen face jocul marilor proprietari invocând ca motive opinia occidentului, care nu s'a putut pronunța în nici un caz, așa cum afirmă el.

Inceputul luptei

În ziua de 29 Mai seara, la agapa majorităților parlamentare contele Bethlen a făcut o dare de seamă asupra drumului său în străinătate și, invocând din nou considerații de politică externă, a accentuat că va urma și în viitor politica *de calmitate, liniște și consolidare*, adică *politica reală*. A declarat că este ferm hotărât să ducă la îndeplinire această politică prin „foc și sabie.” Adresându-se apoi grupului „intransigent”, l'a rugat să-și revizuiască convingerile, căci în caz contrar „în viața publică maghiară se introduc microbii antagonismului, ale cărui consecințe oribile s-au văzut în 1918.”

În cercuri bine informate se spună că discursul contelui Bethlen este considerat de șefii intransigenților (Wolff-Gömbös-Eckhardt) ca proclamarea luptei. Conștienți de superioritatea lor în privința forțelor, în curs de câteva zile vor trece la ofensivă, menținându-și pretențiile fără restricțiuni și vor căuta să forțeze o deciziune. Situația lui Bethlen s'a înrăutățit și prin faptul, că în chestia împrumutului nu a avut un rezultat favorabil. Contele Bethlen sprijinea politica sa, a „căii mijlocii”, prin crearea condițiilor prealabile ale consolidării economice, și prin considerațiile de ordin politic extern. „Intransigenții”, spun ei, erau convingși că Bethlen se va întoarce din Paris și Londra fără nici un rezultat, dar din motive lesne de înțeles nu au vrut să zădărnicească acțiunea sa. Acum însă, ei spun pe față că politica lui Bethlen nu este menită să topească strânsoarea iresistibilă a Antantei și din motivele acestea, pretind ca de aici încolo politica internă a Ungariei să fie independentă de orice considerații externe. Se pune întrebarea, zic „intransigenții”, cum va motiva Bethlen că politica lui este a tot mântuitoare, câtă vreme argumentările lui de ordin politic extern se spulberă și toate speranțele legate de contractarea unui împrumut au rămas simple fantasmagorii naive?...

Gömbös provoacă hotărâre definitivă

Organizarea și pregătirile „intransigenților” sunt în curs, firele strategice se concentrează în mâinile lui Gömbös. Dânsul va aduce pe tapet săptămâna viitoare chestia crizei interne a partidului. Se afirmă că el va prinde un moment din discursul lui Bethlen întrebându-l, *pe cine a vizat ministrul-președinte în discursul său, ca să-și revizui-*

ască convingerile de până acum, și din ce cauză e nevoie de așa ceva? Iar la conferința majorităților, care va fi convocată de „intransigenți“, Gömbös va adresa contelui Bethlen următoarea întrebare: se mai urmează principiile de guvernământ inițiale ale programului partidului, cari sunt creștine și agrare? Dacă da, apelul pentru revizuirea punctului de vedere al tendințelor actuale de guvernământ, numai fracțiunilor liberale din partid poate fi adresat. În cazul când Bethlen se va strădui să paralizeze pe cei ce vreau să realizeze programul inițial al partidului, Gömbös va preveni pe Bethlen că va întâmpina rezistență dârză. În numele „intransigenților“, Gömbös va repeta *ultimatum*-ul ca să fie înlăturați cei cinci miniștrii liberali puși la index. Va pretinde ca partidul să accepte legea-nouă a lui Nagyatádi referitor la reforma agrară și partidul unitar să-și exercite influința asupra guvernului, ca acesta să nu favorizeze mișcările destructive și să nu fie lipsit de energie. În sfârșit, Gömbös va desvolta dorințele de ordin economic ale intransigenților: de o parte paturile agrare să fie ocrotite și sprijinite materialicește, de altă parte *forța capitalului industrial și bancar să fie contrabalansată și această forță să fie introdusă în serviciul scopurilor naționale.*

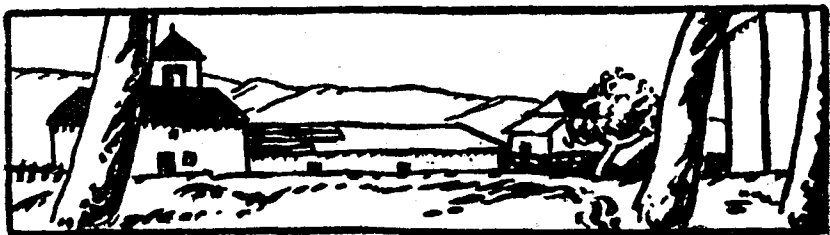
Sciziunea pare inevitabilă

Dacă „intransigenții“ vor înăspri conflictul așa încât un compromis va fi exclus, sciziunea este inevitabilă. Nu se știe care tabără va obține majoritatea. Fapt este că între aderenții lui Bethlen nu se înregistrează multă însuflețire, din cauză că nu se cunoaște încă precis punctul lui de vedere în chestia legii-noui a lui Nagyatádi. Grupul lui Bethlen speră că ministrul-președinte dispune de date elocvente în chestia împrumutului extern și va documenta că considerațiile de ordin politic extern sunt și azi atât de importante, ca și înaintea călătoriei sale în străinătate. Tot aderenții lui Bethlen nădăjduesc, că legea-nouă agrară va putea fi prezentată în așa fel, încât și „OMGE“ să o poată accepta, sau cel puțin să se găsească o soluționare pe baza unui compromis în chestia aceasta.

Situația politice interne deci se găsește în fața unor crize serioase prin izbucnirea sciziunii în partidul unitar. Săptămâna viitoare se va lămuri pozițiunea lui Bethlen; tot odată nu este exclus ca întreaga viață politică, economică și socială să se desvolte în direcții noi.

Având însă în vedere că Bethlen este un abil tactician actualmente sprijinit de formidabila alianță a latifundiarilor (OMGE.) a aristocraților (prin ziarul „*Magyarság*“) și a înaltului cler (prin „*Nemzeti Ujság*“) nu este de domeniul fantaziei, ca toată criza să fie menținută în forma ei latentă, chiar până la foamnă. Totul depinde cum poate exploata Bethlen incontestabilul prestigiu intern, ce rezultă din drumul său în străinătate. . .

M. RUCĂREANU

România și Politica externă

— Politica națională față de interesele economice —

În îndrumarea politicii internaționale, sunt două forțe în jurul cărora gravitează raporturile statelor și ale națiunilor. Rând pe rând cei mai mulți au văzut numai una din aceste forțe, uitând pe cealaltă. Urmând stărei de spirit dintr'un anumit moment, scriitorii dădeau uneia din ele o însemnătate hotărâtoare, transformând-o în unicul centru de viață al politicii mondiale. Astfel putem explica faptul că dreptatea era și cu unii și cu alții, fără însă ca adevărul întreg să fie de partea niciunora.

E ceasul când trebuie să recunoaștem existența simultană a celor doi factori, cari strâns legați între ei, înrăuiesc în egală măsură, însă în mod felurit, asupra politicii internaționale. Înțelegem prin aceasta, punerea în același rând, și anume la originea evoluției politice, a *factorului istoric* și a *factorului economic*.

De curând, un talentat scriitor și om politic francez protesta împotriva importanței ce se acordă în ultimul timp, elementului economic, în politica internațională. Oameni de stat și diplomați, nu ar mai fi având altă preocupare și altă țintă decât problemele financiare și decât dobândirea de noi posibilități de producție și a noi debușuri comerciale. Pledând pentru reîntoarcerea politicii și a diplomației în făgașul cel vechi, el conchidea că „economizarea și financiarizarea lor” e o nevroză și o anomalie a timpului.

A doua zi după Genova, în ceasul când la Lausanne clauzele economice deveneau cheia de boltă a păcii europene, și mai ales când problema reparațiilor franco-germane, împreună cu corolarul ei, datorii interaliate, amenințau să înăbușe atmosfera politică a lumii, o asemenea protestare era, poate, justificată. În adevăr, factorul istoric fusese oare cum uitat în ultimul timp.

Nu trebuie însă să cădem într'o nouă eroare. Factorul economic e însăși viața care evoluiază. El îndrumă, prin faptul nevoilor mereu crescânde ale popoarelor, statele într'o anume direcție. El bate măsura progresului și statorește astfel mersul civilizațiunei.

Factorul istoric e însă acela care deschide larg porțile și perspectiva viitorului. Trecutul e o forță dela care nimeni nu se poate abate. Infăptuirile lui sunt adevărate ziduri ridicate între unii și între alții, după-cum sunt adevărate drumuri însemnate luminos, și pe cari, aproape în mod fatal, națiunile merg înainte.

Să mai reamintim oare de puterea acestui trecut, care, orice ar face oamenii, va despărți totdeauna popoarele de pe cele două maluri ale Rhinului? Și să mai reamintim de rostul lui, când, în șesul Dunării, la hotarul între lumea germană și lumea slavă, a răzlețit din trunchiul rasei latine un popor care nu poate avea alt destin, decât acela de a rezista și unora și altora, în apărarea unei linii despărțitoare, necesară liniștii și echilibrului european?

Factorul istoric capătă însă un element ponderator în necesitățile economice, în fiecare zi mai mari, ale popoarelor civilizate. Marele secret este a ști măsura în care elementul istoric și cel economic trebuie să înrăurească viața stator. Oriunde s'ar apleca balanța mai mult, echilibrul se va rupe. State conduse de economiști vor fi tot atât de imperfect cârmuite ca acelea conduse de istorici. Politica trebuie să aibă un orizont larg: pe de-asupra specialităților și e disciplinelor științifice, ea trebuie să îmbrățișeze legile proprii ale artei de a governa. Mereu în în contact cu viața, cu tendințele sociale, cu nevoile economice, prevăzând evoluția pe care o va aduce ziua de mâine, și anticipând chiar reforme și îndrumări noi, politica de azi nu mai poate semăna cu artificiala și arhaica metodă a diplomației oligarhice din trecut. Respectoasă pentru legile istoriei, cari înseamnă o tradiție națională, ea nu poate deveni nici apanajul economiștilor și oamenilor de cifre al căror orizont de vederi e limitat prin forța lucrurilor.

Europa privește azi la această luptă aprigă între două tendințe. Criza economică după războiu, și o anume înrăurire venită de peste Ocean ar părea că îndreptățește într'o oarecare măsură credința că problemele economice au cucerit de acuma primul loc.

Eroarea însă se va risipi. În dosul problemei reparațiunilor se zăresc vechi și inconciliabile tendințe politice cari despart Franța de Germania. Conflictul economic din orientul apropiat, se dublează de fapt cu o luptă de supremație politică între puteri. La fel în haosul Rusiei, la fel în Extremul orient, în America și Japonia, la fel în centrul Europei, pe ruinele monarhiei habsburgice: probleme economice dublează numai mari antagonisme politice. Totul se reduce la o chestiune de proporții și de echilibru.

În lupta aceasta între două tendințe, România trebuie însă să găsească de pe acum drumul cel drept.

* * *

O țară cu 18 milioane de locuitori, pe un teritoriu bogat și fertil, are înainte de toate datoria de a se gândi cu nădejde la ziua de mâine. Evoluțiunea Italiei în ultimul veac trebuie să ne fie o pildă puternică. Experiența altora trebuie să ne folosească și nouă.

Timpuri noi și situații noi, cer metode noi. Politica de amănunt, de compromisuri timide, de expectativă șovăielnică de până ieri, nu se mai potrivește viitorului. Regele Carol a fost creatorul acelei școli politice care avea să transforme România într'un admirabil satelit. În concepțiunea sa, pătrunsă de ideia pericolului slav și mai ales de cea a forței germane, noi nu puteam exista și nu puteam progresa decât înfeudați politicei Berlinului, prin care, și în numele căruia aveam să devenim „eine Orientgrossmacht.“

Oricâte avantagii ar fi avut o asemenea politică într'o epocă de nestabilitate și de organizare a vieții noastre naționale, ea era condamnată dela început la o complectă sterilitate. La o asemenea școală, care punea ca primă și ultimă țință un statu-quo politic, și care aliena ceva din independența națională, nu se putea face educațiunea unei generațiuni și nici nu se putea creia caractere.

Războiul nostru nu a fost nici pregătit, nici măcar prevăzut de conducătorii oficiali ai politicei românești. El nu numai că nu intra în codul politicei noastre externe, dar era chiar diametral opus întregii noastre atitudini din ultima jumătate de veac. Dacă totuși am înfăptuit ceia ce am înfăptuit, se datorește factorului istoric care a doborât hotare nefirești, dărâmand state artificiale pe ruinele cărora am putut ridica noi, steagul libertății.

Lecția trecutului nu trebuie uitată. O politică mică, meschină ca aceia de până ieri, dacă nu era îndreptățită, era cel puțin scuzabilă. Se vor găsi destui cari să pledeze circumstanțe ușurătoare pentru o epocă care nu îndrăznește nici să mărturisească existența vreunui ideal național. Și judecând fără patimă, trebuie să recunoaștem că vor găsi ușor argumente.

De acum însă situațiunea este cu totul alta. Clasa conducătoare a națiunii nu mai poate invoca nici slăbiciunea forțelor noastre, nici primejdia cutropirii străine, nici adversitatea împrejurărilor. Suntem îndeajuns de puternici pentruca să privim pe oricine în față: dușmanii ne înconjură și azi, însă amenințarea lor constituie o primejdie care trebuie să ne oțelească iar nu să ne anihileze; împrejurările politice sunt cele mai bune pe cari le-au putut spera vreodată, dându-ne timpul de a ne organiza, în timp ce vecinii noștri suferă mai greu ca noi de urmările războiului.

O politică externă precisă și clară trebuie să urmărească înfăptuirea programului nostru pentru cel puțin un veac. Defensivă și pașnică în marile ei linii, ea nu poate fi însă pasivă și sterilă, ca mai înainte de război.

Pentru o asemenea politică trebuie să avem în ajutorul nostru

factorul moral. Fără conștiința forței noastre reale, a rolului pe care ea poate să-l joace, a misiunii pacificatoare de echilibru pe care trebuie să-o împlinească, vom apare în ochii Europei, ca și până acuma, ca o luntre ușor purtată de valuri. O constanță în idei, fără de care nu putem fi luați în serios, o siguranță în atitudini, fără de care vom fi considerați ca nepregătiți, trebuie să încununeze o încredere desăvârșită în noi, pentru a nu da străiuătății impresia că suntem o țară bolnavă.

Fără a aștepta dela anumite izbucniri, asemeni fascismului italian, o politică externă de înălțare, noi avem datoria de a întreprinde o metodică și lentă luptă de dobândire a unui loc care ni se cuvine. Anumite circumstanțe, mai ales economice, au produs o situațiune morală în jurul nostru, care nu este aceea care ni se cuvine. State mai noi și mai puțin organizate, se bucură azi în opinia publică mondială de mai multă încredere și de mai multă importanță decât România. Se va obiecta, și cu drept curent, că tot ceea ce nu e firesc va dispărea cu timpul.

Nu avem însă datoria de a ne ajuta singuri, și de a grăbi mersul evenimentelor? Prin forța acestor evenimente, noi trebuie să facem de acum o politică în stil mare. Așezarea noastră istorică cât și cea economică, pe harta căilor de comunicații și a liniilor comerciale ale vechiului continent, ne destinează pentru un asemenea rol.

Noi ne-am mărit haina cea veche, nu ni se mai potrivește. Să o schimbăm cu una nouă și mai ales să ne facem educațiunea de a o purta bine.

* * *

Sunt țări cari au căzut în luptă pentru că au vrut să facă o politică mică cu mijloace mari. Bulgaria lui Ferdinand de Coburg e pildă pentru toți. România de azi nu trebuie să cadă în greșala opusă: ea nu trebuie să facă, deci, o politică mare cu mijloace mici.

O operă constructivă, care să pregătească o propășire vrednică de noi, în liniște și în siguranță, nu se poate întemeia decât pe un sistem bine conceput de alianțe; și trebuie să ținem seamă tot atât de mult de factorul istoric ca și de factorul economic. Legături politice trainice dăinuiesc numai când apropie popoare cari prin trecutul lor nu sunt despărțite cu ziduri de nepătruns. Necesitatea propășirii economice a existenței normale a țării, cere ca o politică înțeleaptă să apere viitorul nostru de o cotropire din partea oricui pe acest tărâm.

Civilizația modernă a dat un nou aspect luptei dintre popoare și state: producătorul de acum e avant-garda soldatului. Armata economică pregătește drumul pentru înaintarea celorlalte armate.

În înțelesul acesta, a ne cunoaște bine dușmanii și a ne alege

prietenii, este prima condiție a unei luminate politici externe, cu atât mai mult azi, când ea trebuie să străpungă zidurile învechite ale cabinetelor diplomatice spre a pătrunde adânc în conștiința maselor. O politică națională, potrivită tradiției noastre istorice, așa cum a desăvârșit-o ultimul război, se va pune ușor de acord cu nevoile economice ale țării: între prieteni și numai cu prietenii vom putea pregăti pentru viitor o politică de compensațiuni, de schimb de produse și de capitaluri, de reciprocă echilibrare a producției cu nevoile interne și cu posibilitatea deschiderii a noi debușuri comerciale.

Orice altă politică economică, cu vreuna din puterile cari au țeluri politice potrivnice nouă, ar constitui o greșală și o primejdie. Acest adevăr să-l repetăm mereu profeților unei alte politici, și mai ales celor cari în dragostea pentru o pașnică republică germană, așteaptă o colaborare apropiată cu comerțului ei, mâine, în uitarea țelurilor și metodelor sale de ieri și de totdeauna.

V. N. PETALA

Cronica politică

Sfârșitul unei sesiuni parlamentare

După multe amânări repetate, — împotriva cărora s'au ridicat la vreme numeroasele proteste ale unor majorități extenuate de prea încordate eforturi cerebrale, — sesiunea Corpurilor legiuitoare s'a închis. Greaua cortină a vacanței s'a lăsat înfărșit, leneșe și obosită, peste obișnuitele spectacole parlamentare: lipsite de orice interes atunci când disciplina partidului liberal transforma Parlamentul într'o simplă mașină de vot și încărcată de urâtă violență atunci când d. Ion Mihalache, ridicând în aer o urnă de pe biroul Camerei se arăta dispus s'o asvârle, ca pe o mașină infernală, asupra băncii ministeriale.

Insemnând aceste două momente caracteristice, între monotonia unei ședințe mecanice sau zăpăceala unei înbrânceli nelămurite, se poate încresta întreaga activitate a sesiunii care s'a incheiat.

Niciunul din proiectele de lege depuse de guvernul dlui Ion I. Brătianu n'a răscolit o dezbateră civilizată, în centrul căreia să strălucească luminosul focar al interesului public. În peregrinările politice ale „opozității-unite“, care a făcut de nenumărate ori drumul între Dealul Mitropoliei și sala *Dacia*, n'a fost loc pentru o atitudine demnă și continuă. Nici nu mai finem minte de câteori partidele național și țărănist s'au retras din Cameră, ca să se întoarcă apoi îndărăt, și de câteori s'a cetit, pe acelaș ton și în acelaș stil, aceeaș declarație stereotipă: — „Nu recunoaștem lucrările acestui Parlament“. Iată pentruce, n'am asistat niciodată la una din acele mari lupte de elocvență parlamentară, în care se rostesc adevăruri crude, se afirmă convingeri nestrămutate și se încrucișează concepții deosebite, ci a trebuit să ne mulțumim, în ceea ce privește ciocnirile în câmp deschis, cu amuzanta priveliște a unor penibile întreceri de box... Ori câte eforturi de bunăvoință am face, nu apar înaintea noastră decât aceste opuse imagini. Întâi, o trântală generală în incintă, cu haine smulse, cu frizuri deranjate și cu pumni în acțiune. Apoi, o piroteală invincibilă, fotolii goale ca un căscat plictisit, și un glas de ușier repetând dealungul culoarelor, până la reconfortantul bufet: „Domnii deputați sunt rugați să poștească la vot!“

Cine a mai văzut și altceva în activitatea unei sesiuni parlamentare de-atâtea ori prelungită, n'are decât să povestească acest lucru fiilor și nepoților săi minori.

Frământările din partidul liberal

Disciplina legendară a partidului liberal n'a cunoscut în Parlament nici o știrbire; ea a fost însă serios atinsă prin cluburi și prin consfătuiri particulare.

O timidă dorință de prefacere se manifestă de câtăva vreme în rândurile guvernamentale. Nemulțumirile sunt evidente, și, dacă ele pornesc adese mai mult din fermentul diferitelor ambiții personale, nu se poate tăgădui că fenomenul prezintă serioase aspecte de năzuință spre primenire. Partidul liberal, prins în formele rigide ale unui organism osificat de mult, nu s'a lăsat influențat decât la suprafață de spiritul, fără îndoială nou, al vremii de după războiu. Nu e de mirare deci, că sunt tot mai dese și mai precise, glasurile cari vorbesc despre o revizuire a cadrelor și a procedeelelor instăpânite la conducerea partidului liberal. Deunăzi, într'o întrunire la Craiova, un grup de „tineri“ liberali s'a încumetat să se facă ecoul acestui elan de transformare, prevestind triumful apropiat al „curenților noi“ din sânul partidului.

Ne mărturisim însă scepticismul nostru față de aceste manifestări, poate sincere. Partidul liberal nu-și poate schimba structura, pentru că nu-și poate sfărâma temelia pe care e așezat. Puterile sale de rezistență își au o rădăcină prea adâncă în subsolul capitalismului bancar, ca să-și permită o eliberare egală cu o sinucidere. Ar însemna un gest asemănător cu al aceluia care și-a tăiat odată creanga de sub picioare.

Laudabilele eforturi de innoire se vor prelungi, fără îndoială. Nu credem însă că ne înșelăm. Tot „Banca Românească“ va birui, la urmă.

Petractările continuă...

Tratativele de fuziune dintre partidul național și cel țărănist nu s'au rupt încă; ele urmează însă la umbră, așa cum e prudent în aceste zile călduroase de vară. Nici un punct de contact n'a fost însă stabilit până acum; e o situație care nu ne miră, căci am îndrăsnit s'o prevestim. Se pare că partidul țărănist a pus un termen, înlăuntrul căruia va trebui să se ia o hotărîre. Data fixată e 15 Iunie. Dar e mai mult ca sigur, că termenul se va prelungi până la toamnă.

Intr'un cuvânt, petractările continuă...

ION BALINT

GAZETA RIMATĂ

Voluntarii „post-bellum”

In congresul dela Arad al foștilor voluntari, dnii Sever Dan și popa Man au provocat un enorm scandal, — încercând să facă acolo politica partidului național.

Ziarele.

S'au strâns din nou iubiți tovarăși
Ai unor zile de urgie,
Și și-au adus aminte iarăș
De 'nficoșata vijelie,
Când soarta grea se îndurase
In focul crud, ucigător,
Să-i ocrotească, și să-i lase
Să moară pentru țara lor.
Azi, în privirile lor grave
Luciră lacrimi vitejești:
— „Știi, când ne-am întâlnit la Piave?”
— „Noi ne-am văzut la Mărășești”.

Dar în simpatica 'ntrunire
S'ou strecurat, în mod repbtîl,
Un popă roș, cu glas subțire,
Și-un omuleț ca un dactîl.
N'avea nici-unul mâna ruptă,
Și nu stătuseră 'n tranșee,
Ei nu intraseră în luptă,
Și nu știau armata ce e:

*Din Majestic venea cu nimbul
Răsboinic, mândrul popa Man,
Și bun financiar... „cu schimbul“
Fusesse domnul Sever Dan....*

*Ei au cerut apoi cuvântul
Și mult vorbiră amândoi,
De s'a cutremurat pământul
L'auzul mândrilor eroi.*

— „Noi, fraților, n'am fost la Piave
„Și n'am știut de Mărășești,
„Dar ne-am opus cu piepturi brave
„Tulumbelor din București,
„N'am tras în nemfi cu mitraliera
„Și nici n'am aruncat cu bomba,
„Dar ne-am inaugurat cariera
„In Parlament cu tiribomba“...

*„Deci, scumpii noștri camarazi,
„S'alegeți, până nu-i târziu,
„Ca generali-supremi, chiar azi,
„Pe domnii Vaida și Maniu!“*

.....
*Eu n'am mai auzit urmarea ;
Căci, vezi, partidul național
Ne sparse toată adunarea,
Și s'a făcut enorm scandal...*

MORALA :

*Povestea celor doi eroi
Ușor se lasă ilustrată
De un proverb : după război,
Mulți voluntari, se mai arată...*

Căpitanul dela Köpenick.

INSEMĂRI

D. Seton-Watson în Ardeal. Cunoscutul publicist englez J. R. W. Seton-Watson, (Scotus Viator) a fost în săptămâna trecută oaspele Ardealului.

Serviciile prețioase, pe care acest vechi prieten al nostru le-a făcut pe vremuri cauzei românești, sunt încă vii în mintea tuturor; deci primirea ce i s'a făcut în Cluj, unde a fost proclamat cetățean de onoare al orașului, s'a desfășurat plină de căldură și de atenții sincere.

D. Seton-Watson, care a vizitat și în alte rânduri țara noastră, a întreprins acum un turneu de studiu de-a-lungul țărilor moștenitoare ale Austro-Ungare. A vizitat amănunțit întreaga Ceho-Slovacie. A trecut apoi la noi, luând contact cu diferitele cercuri conducătoare de aci. Se va duce, probabil, și în Jugoslavia. Autorul „*Problemei raselor din Austro-Ungaria*“, fiind unul dintre dărămătorii fostei monarhii, nu putea să nu se lase ispitit de o cercetare obiectivă a noilor așezări, la clădirea cărora a contribuit într-o largă măsură cu luminoasele sale articole de pe timpul războiului, publicate în revista „*New-Europe*“. Prezența sa în România a avut după cât se pare acest scop, de a urmări chipul în care noul stat a știut să rezolve problema minorităților. Așa se și explică pentru ce d. Seton-Watson nu s'a dus la Bucu-

rești, frământările politice noastre interne interesându-l desigur foarte puțin.

Nu cunoaștem încă rezultatele constatărilor „călătorului scoțian“. Declarațiile făcute ziarului „*Keleti Ujság*“ au un punct arhimedic normal: respectarea tratatelor de pace. Noi nădăduim că multe din informațiile greșite pe cari d. Seton-Watson le deținea dela distanță, — amintim articolul publicat astă iarnă în ziarul *Times*, — vor fi primit rectificarea realității, și așteptăm să înregistrăm impresiunile revizuite ale distinsului istoriograf.

Dar și până atunci, trimitem dlui Seton-Watson toate simpatiile noastre.

Un partid republican român. Căldurile sunt, fără îndoială, cel mai mare dușman al gazetăriei cotidiene. Altfel nu se poate explica accesul revoluționar care s'a manifestat de-odată în coloanele ziarului *Adevărul*, unde un colaborator de ocazie, d. Ioan Grecu, face apologia „mișcărilor antidinastice“ din Ardeal și anunță un partid republican român care „mijește“ dincoace de Predeal. Noi, care trăim adă în mijlocul acestor frământate „agitații anti-monarhice“, suntem îndemnați să zămbim: patruzeci de grade la umbră, în lunie, nu e glumă!... Dar, în anumite redacții ale Capitalei știrea

trebuie să fi căzut ca o bombă inflăcărată, mărind și mai mult efectele fierbințelilor.

Mai e însă ceva de adăugat. Articolul cu „partidul republican“, a fost scris de un redactor al ziarului *Patria*, care se ascunde sub pseudonimul de mai sus. *Adevărul*, fiind după cum se știe, sucursala *Patriei* la București, șefii partidului național a ales această cale pentru a strecura amenințări ne-roade la adresa Coroanei, intenționând s'o sperie cu republicanismul acesta de sezon mort. La rândul ei, *Patria*, fiind sucursala *Adevărului* la Cluj, proza subversivă concepută la biroul dlui Ion Agârbiceanu a fost reprodusă ca să se arunce astfel toată răspunderea pe umerii d-lui Iacob Rosenthal.

Frumoasă combinație, dar prea e cusută cu ață albă ca să prindă pe cineva în laț...

Numărătoarea străinilor. — Unul din nesfârșiții colaboratori cu nume împrumutat ai ziarului *Lupta* simțindu-se probabil cu pașaportul în neregulă, s'a speriat grozav de spectrul unei apropiate expulzări și a început să țipe ca din gură de șarpe împotriva articolelor publicate în paginile acestei reviste de d. Octavian Goga. Ruda anonimă a dlui Albert Honigman întrebuițează pentru uzul tremuriciului său personal, nu mai puțin de două coloane din prețiosul organ de pe strada Sărindar, și denunță „Europei civilizate“ pe directorul *Țărei Noastre*, acuzându-l de barbarie, de reacționarism, de intoleranță și de alte metehne îngrijitoare, de pe urma cărora șederea în țară a emigraților dela Bemberg a devenit foarte neliniștită.

Se înțelege dela sine, că alarma *Luptei* nu ne emoționează. Am cetit de curând, despre o numărătoare a străinilor, și am aflat că numai în Cluj s'au descoperit peste 1500 de indivizi, prăvă-

liți asupra noastră de peste granițe, a căror prezență pe teritoriul nostru e cu desăvârșire indezirabilă. Cu alte cuvinte suntem îndreptățiți să credem că punctul nostru de vedere în această chestiune e perfect legitim.

Schelălăiala dlui Albert Honigman apare astfel foarte puțin interesantă...

„Liga pentru apărarea drepturilor omului.“ — O asociație cetățenească purtând această pompoasă și atrăgătoare firmă s'a format deunăzi la București. Până acum, demnitatea inițiativă e acoperită cu multă pudoare, de un perfect anonim. Așa numita „presă independentă“ a primit bineînțeles ideea lansată, cu simpatie. Nu știm însă pentru ce, nu ni-se spune cine sunt inițiatorii. De pe coperta revistei *Facla*, pe care n'o cetim, am fi înclinați să credem că „Liga pentru apărarea drepturilor omului,“ a ieșit brusc din nevoia imperioasă de protecțiune pe care o resimte spinarea dlui N. D. Cocea, în urma bătăii suferite zilele trecute, din pricina unui articol murdar îndreptat împotriva Regelui. În cazul acesta, am înțeles. Pe fostul prieten al „tovarășului“ Ilie Moscovici îl cunoaștem: știm că a fost reformat din armată fiind condamnat într'un proces scandalos și ne aducem aminte de o ședință a Camerei, în care discutându-se moralitatea intrepidului reformator a fost nevoie să se închidă ușile și să se evacueze tribunalele, dosarul acuzator neputând fi cetit în public. Dacă d. N. D. Cocea e fondatorul fericit inspirat al „Ligei“ cu pricina, nu mai e nevoie să adăugăm nimic. Succesul e asigurat.

În orice caz, așteptăm să vedem certificatul de... omenie, al fiecăruia dintre cei cari sunt hotărâți să se strângă pentru apărarea „drepturilor omului.“ Nu e vorbă, că decât d. N. D. Cocea, tot e mai bun anonimatul...

„Hermelina“ dlui Bocu. Un prieten al revistei noastre ne atrage atenția că d. Sever Bocu, personaj politic de primul rang și șeful regional al Banatului pătimește dela o vreme de boala gazetăriei intermitente. E o suferință în genul frigurilor palustre. În această calitate, domnia-sa e totdeauna tranșant, intransigent și foarte bătaios. Astfel, în două articole, pe cari le-a scris de curând se luptă pe deoparte cu „hermelina“ regală, care după expresia dsale *invoalvă* o serie de frământări în perspectivă, pe de altă parte cu guvernul actual și cu Parlamentul, răsărit cum se știe dintr'o urăcioasă „hoție de urne“.

Când d. Bocu *nu* scrie, și aceasta se întâmplă de obicei, dsa e un om cât se poate de pașnic, un cetățean eminamente tranzacționist. Actualul ministru de Domenii, „conu-Alecu“, cum i se spune, ar putea povesti multe despre această latură fericită din temperamentul dlui Bocu. — „Conu' Alecu zicea de-unăzi un deputat liberal, din casa mea a dat ordin telefonic dlui ministru Cosma să aleagă deputat pe d. Bocu. Chiar și acum, beneficiile simfioare de care se bucură detractorul „hermelinei“ *invoalvă* în sine cum ar zice dsa, un frumuseț câștig. Eu, la rândul meu, mă declar gata să luminez prin câteva indiscreții acea-

stă particulară dispoziție de a se accorda cu împrejurările, care unindu-se cu un temperament de luptător, izbuște să deie publicului nostru un aspect laudabil de moralitate politică“.

Așa a vorbit deputatul liberal. Noi nu știm ce să credem. Din partea noastră declinăm orice amestec în această delicată taină, pentru că d. Bocu (o spunem la ureche) între alți amici ai dsale, ne numără și pe noi.

Răsbunarea unui urgisit. Cetitorii noștri cunosc, poate, din paginile acestei reviste, odiseia tristă a prietenului nostru d. Aurel Popa, fost revizor școlar al județului Târnava-mare, purtat de un an și mai bine dela Sighișoara la Cahul, dela Cahul la Deva, ca pedeapsă pentru categoricul său refuz de a face servicii electorale dlui Jean Th. Florescu. Astăzi, calvarul fostului revizor pare că s'a sfârșit. D. Aurel Popa a trecut cu un desăvârșit succes la Universitatea din Cluj examenul de profesor secundar definitiv, — și va pleca în scurtă vreme la catedră.

Felicităm călduros pe bietul urgisit, care s'a răsbunat atât de strălucit împotriva urgiei administrative, făcând un pas înainte în cariera sa școlară. A ieșit cândva o vorbă înțeleaptă: „tot răul, e spre bine“...